

Wyrok z dnia 4 grudnia 2003 r.

I PK 72/03

Zasady skracania urlopu dla poratowania zdrowia określone w art. 73 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 118, poz. 1112 ze zm.) dotyczą nauczycieli spełniających ustawowe warunki, od których zależy nabycie prawa do emerytury. Rozwiązanie stosunku pracy nie jest warunkiem, od którego uzależnione jest nabycie przez nauczyciela prawa do emerytury na podstawie art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela, lecz jedynie warunkiem skorzystania z prawa do tego świadczenia.

Przewodniczący SSN Herbert Szurgacz, Sędziowie SN: Krystyna Bednarczyk (sprawozdawca), Zbigniew Hajn.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 4 grudnia 2003 r. sprawy z powództwa Teresy D. przeciwko Gminnemu Przedszkolu Publicznemu w R.W. o udzielenie urlopu dla poratowania zdrowia, na skutek kasacji powódki od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Radomiu z dnia 9 stycznia 2002 r. [...]

1. o d d a l i ł kasację,
2. nie obciążył powódki kosztami postępowania kasacyjnego na rzecz pozwanego.

U z a s a d n i e

Wyrokiem z dnia 7 czerwca 2001 r. [...] Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Radomiu oddalił powództwo Teresy D. przeciwko Gminnemu Przedszkolu Publicznemu w R.W. o zobowiązanie do udzielenia urlopu dla poratowania zdrowia. Sąd ustalił, że powódka była zatrudniona u pozwanego od 16 sierpnia 1978 r. i dwukrotnie korzystała z płatnych urlopów dla poratowania zdrowia. W dniu 20 marca 2001 r. uzyskała orzeczenie lekarskie o potrzebie udzielenia urlopu dla poratowania zdrowia w celu przeprowadzenia zalecanego leczenia w okresie od 21 marca 2001 r. do 20 marca

2002 r. i na jego podstawie wystąpiła do pracodawcy o udzielenie urlopu. Dyrektor pozwanego Przedszkola udzieliła powódce płatnego urlopu od 21 marca 2001 r. do 31 lipca 2001 r. to jest do czasu uzyskania uprawnień emerytalnych, powołując się na przepis art. 73 ust. 1 Karty Nauczyciela. Sąd uznał żądanie udzielenia urlopu na dalszy okres za nieuzasadnione, gdyż w dniu 16 sierpnia 2001 r. powódka osiągnęła 30-letni okres zatrudnienia, w tym 20-letni okres pracy nauczycielskiej. Na podstawie art. 88 ust. 1 i 2a Karty Nauczyciela, mogła po rozwiązaniu stosunku pracy na swój wniosek przejść na emeryturę, gdyż nie przystąpiła do otwartego funduszu emerytalnego. Zgodnie z art. 73 ust. 1 Karty Nauczyciela, urlop dla poratowania zdrowia może być udzielony za okres nie dłuższy niż do końca miesiąca kalendarzowego poprzedzającego miesiąc przejścia na emeryturę czyli do końca lipca 2001 r.

Apelacja powódki od tego wyroku została oddalona wyrokiem Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Radomiu z dnia 9 stycznia 2002 r. [...]. Sąd Okręgowy dokonał analizy przepisu art. 73 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 1997 r. Nr 56, poz. 357 ze zm.), który stanowi, że nauczycielowi zatrudnionemu w pełnym wymiarze zajęć, po przeprowadzeniu co najmniej 5 lat w szkole, dyrektor szkoły udziela płatnego urlopu dla poratowania zdrowia w celu przeprowadzenia zaleconego leczenia w wymiarze nieprzekraczającym jednorazowo jednego roku. Jeżeli nauczycielowi do nabycia prawa do emerytury brakuje mniej niż rok, płatny urlop na poratowanie zdrowia nie może być udzielony na okres dłuższy niż do końca miesiąca kalendarzowego poprzedzającego miesiąc, w którym nauczyciel przechodzi na emeryturę. Wynikające z tego przepisu ograniczenie czasu trwania urlopu dla poratowania zdrowia nie jest związane z rodzajem emerytury, na którą nauczyciel przechodzi i nie musi to być emerytura nabywana na ogólnych zasadach. Tam gdzie ustawodawcy chodziło o nabycie praw emerytalnych przez pracownika na powszechnie obowiązujących zasadach, zostało to wyraźnie zaznaczone w przepisie. Przykładem może być przepis art. 39 Kodeksu pracy. Skoro więc art. 73 ust. 1 Karty Nauczyciela łączy długość urlopu z przejściem na emeryturę i nabyciem praw emerytalnych bez względu na rodzaj emerytury, to nie można wysnuć wniosku, iż ograniczenie to dotyczy wyłącznie emerytury nabywanej na ogólnych zasadach po osiągnięciu wieku emerytalnego. Sąd Okręgowy wziął również pod uwagę okoliczność przyznaną przez strony w postępowaniu apelacyjnym, iż w okresie od 1 sierpnia 2001 r. do 31 grudnia 2001 r. powódka, będąc niezdolna do pracy z powodu choroby, pobierała zasiłek chorobowy, w dniu 2 stycznia

2002 r. doręczono jej wypowiedzenie umowy o pracę na podstawie art. 20 Karty Nauczyciela, w okresie wypowiedzenia korzystała z urlopu wypoczynkowego i w dniu 30 kwietnia 2002 r. stosunek pracy został rozwiązany. Żądanie zobowiązania pozwanego do udzielenia urlopu na poratowanie zdrowia jest niezasadne także z tej przyczyny.

Wyrok ten zaskarżyła kasacją powódka i wskazując jako podstawę kasacji naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 88 ust. 1 i art. 73 ust. 1 Karty Nauczyciela, wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Radomiu do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu kasacji podniosła, że nabycie uprawnień do emerytury przez nauczyciela w trybie art. 88 Karty Nauczyciela nie jest związane z obowiązkiem udania się na emeryturę. Jest to jego uprawnienie, z którego może on, ale nie musi skorzystać. Tymczasem Sąd potraktował powódkę tak, jakby miała ona obowiązek przejścia na emeryturę w momencie uzyskania takiego prawa a ograniczenie czasu trwania urlopu bezpodstawnie uznał za zasadne. W myśl art. 88 Karty Nauczyciela, nauczyciel sam decyduje o tym, czy przejść na emeryturę i rozwiązać umowę o pracę, czy też nadal pozostawać w stosunku pracy i skorzystać wcześniej z przysługującego mu urlopu dla poratowania zdrowia. Przy rozwiązaniu stosunku pracy potrzebne jest oświadczenie woli wyrażone w piśmie do dyrektora szkoły lub placówki oświatowej. Jeżeli zatem nauczyciel nabył prawo do emerytury w myśl art. 88 Karty Nauczyciela, ale z niego nie korzysta, to do czasu osiągnięcia wieku emerytalnego określonego w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 162, poz. 1118 ze zm.) ma prawo do urlopu dla poratowania zdrowia, o którym mowa w art. 73 ust. 1 Karty Nauczyciela. Z wyrokiem Sądu Okręgowego można by było się zgodzić, gdyby przed wystąpieniem o urlop dla poratowania zdrowia powódka złożyła wniosek o rozwiązanie stosunku pracy. Sąd Okręgowy powinien również wyjaśnić prawidłowość wręczenia powódce wypowiedzenia stosunku pracy, skoro przy wydaniu wyroku wziął tę okoliczność pod uwagę.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzut dotyczący braku wyjaśnienia okoliczności rozwiązania z powódką stosunku pracy nie może być rozpoznany przez Sąd Najwyższy, gdyż kwestia ta nie jest objęta podstawami kasacji. Zgodnie z art. 393¹¹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy rozpo-

znaje sprawę w granicach podstaw kasacji, zatem nie może badać prawidłowości ustaleń faktycznych, jeżeli kasacja nie jest oparta na podstawie naruszenia przepisów postępowania. Znajdujące się w części dotyczącej przytoczenia podstaw kasacyjnych stwierdzenie „nie wyjaśnienie prawidłowości rozwiązania stosunku pracy” nie może być traktowane jako podstawa kasacji z art. 393¹ pkt 2 k.p.c., skoro nie wskazuje się przepisów postępowania, które wnoszący kasację uważa za naruszone. Kontrola kasacyjna ogranicza się więc do prawidłowości wykładni i zastosowania wskazanych w kasacji przepisów prawa materialnego w stanie faktycznym ustalonym w zaskarżonym wyroku.

Przepis art. 73 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 118, poz. 1112 ze zm.) ogranicza okres przysługującego nauczycielowi urlopu dla poratowania zdrowia wynoszący maksymalnie 1 rok, jeżeli nauczycielowi do nabycia prawa do emerytury brakuje mniej niż rok. Pojęcie nabycia prawa do emerytury zostało użyte w takim znaczeniu, w jakim jest ono rozumiane w przepisach regulujących świadczenia emerytalno-rentowe. Nie jest ono równoznaczne z przejściem na emeryturę czy też zamiarem skorzystania z tego świadczenia wyrażającym się w złożeniu stosownego wniosku. Zgodnie z art. 100 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, prawo do świadczeń powstaje w dniu spełnienia wszystkich warunków, od których uzależnione jest to prawo. Nabycie prawa do emerytury następuje z chwilą spełnienia ostatniego z wymaganych warunków. Przepisy art. 24 ust. 1 i art. 27 ust. 1 określają wiek emerytalny wynoszący dla kobiet 60 lat. Jednakże osiągnięcie tego wieku nie zawsze jest warunkiem koniecznym do nabycia prawa do emerytury. Wiele przepisów określa warunki wystarczające do nabycia prawa do emerytury osób, które nie osiągnęły tego wieku (na przykład art. 29 i 32 ustawy). Do takich przepisów należy również art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela, który stanowi, że nauczyciele mający trzydziestoletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze, mogą przejść na emeryturę po rozwiązaniu na swój wniosek stosunku pracy. Na podstawie tego przepisu, nauczyciel nabywa prawo do emerytury w dniu, w którym osiągnął trzydziestoletni okres zatrudnienia i dwudziestoletni okres pracy w szczególnym charakterze. Natomiast rozwiązanie stosunku pracy nie jest warunkiem, od którego uzależnione jest nabycie prawa do emerytury, lecz jest warunkiem skorzystania z prawa do tego świadczenia. Przepis art. 29 ustawy o emeryturach i rentach regulujący warunki uprawniające do emerytu-

ry pracowników, którzy nie osiągnęli wieku emerytalnego używa określenia „ubezpieczeni mogą przejść na emeryturę”. Określenie to, użyte w stosunku do pracowników, oznacza możliwość skorzystania z prawa do emerytury, przez osoby, które po spełnieniu wymaganych warunków nabyły to prawo. Krąg tych osób jest ograniczony, gdyż ubezpieczony w dniu spełnienia ostatniego warunku musi mieć status pracownika, podobnie jak wymagany jest status nauczyciela w dniu spełnienia ostatniego warunku określonego w art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela. Przejście na emeryturę uzależnione jest od woli ubezpieczonego, który nie musi z tego prawa korzystać, podobnie jak nie musi korzystać z prawa do emerytury osoba, która nabyła to prawo po osiągnięciu wieku emerytalnego. Przejście na emeryturę następuje w dacie przyznania prawa do emerytury po złożeniu stosownego wniosku. Złożenie wniosku jest warunkiem przejścia na emeryturę ubezpieczonego, który prawo do świadczeń nabył na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach. Przepis art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela wprowadza dodatkowy warunek rozwiązania przez nauczyciela stosunku pracy na swój wniosek. Spełnienie obu warunków - złożenia wniosku o emeryturę i wniosku o rozwiązanie stosunku pracy - uzależnione jest od woli nauczyciela. W każdym wypadku wola ubezpieczonego decyduje o przejściu na emeryturę, natomiast nabycie prawa do emerytury niezależne jest od woli ubezpieczonego lecz od spełnienia warunków ustawowych.

Zasady skracania urlopu dla poratowania zdrowia określone w art. 73 ust. 1 zdanie drugie Karty Nauczyciela dotyczą nauczycieli spełniających warunki ustawowe, od których przepisy uzależniają nabycie prawa do emerytury. Nie można uznać, jak to twierdzi się w kasacji, że nauczyciela, który spełnił warunki uprawniające go do emerytury na podstawie art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela, nie uważa się za osobę, która nabyła prawo do emerytury. Takie rozumowanie doprowadziłoby do wniosku, że nie uważa się za nabycie prawa do emerytury spełnienia warunków określonych w art. 29 ustawy o emeryturach i rentach. Kryterium nabycia prawa do emerytury byłoby osiągnięcie wieku emerytalnego. Gdyby chodziło o wiek emerytalny to - jak słusznie zauważył Sąd Okręgowy - ustawodawca użyłby takiego właśnie określenia, jak to uczynił w art. 39 Kodeksu pracy. Zaprezentowanej w kasacji interpretacji nie uzasadnia także użycie w art. 73 ust. 1 Karty Nauczyciela określenia terminu końcowego urlopu nauczyciela, który nabywa prawo do emerytury, jako koniec miesiąca kalendarzowego poprzedzającego miesiąc, w którym nauczyciel przechodzi na emeryturę. Określenie „przechodzi na emeryturę” oznacza w tym wypadku zdarzenie

przyszłe. Przepis dotyczy bowiem stanu istniejącego w dniu udzielenia urlopu dla poratowania zdrowia, kiedy nauczyciel nie nabył jeszcze prawa do emerytury. Określona w nim przyszła data przejścia na emeryturę oznacza datę, w której nauczyciel może skorzystać z tego prawa.

Kasacja zarzucająca naruszenie prawa materialnego okazała się pozbawiona usprawiedliwionych podstaw i z tych przyczyn Sąd Najwyższy w oparciu o przepis art. 393¹² k.p.c. oddalił kasację.

Na podstawie art. 102 k.p.c. Sąd Najwyższy odstąpił od obciążania powódki kosztami postępowania, mając na uwadze jej sytuację życiową związaną z długotrwałą chorobą i rozwiązaniem stosunku pracy.

=====